

XIII b

for

Einar Chambeffjelver,

Finnar, vir mulari nominibus memora-
bilis, qui cum
deus remittens, ingenuis cum infirmis
fieri intelligebat

Nordens Helt;

af

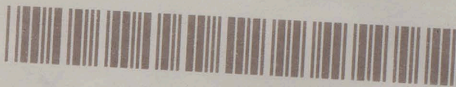
Christian Magnus Salsen,
Amtmand over nordre Bergenshus Amt.

Bergen, 1815.

Trykt hos N. Dahls Enke og Søn

XIII 6

Falsen

97D008188

J. Sebastian Christie

for

Langhammer.

XIIIb

602

Einar Champestjælver,

Nordens Helt;

Af

Christian Magnus Salsen,

Amtmand over nordre Bergenshuus Amt.

Bergen, 1815.

Trykt hos K. Dahls Enke og Søn

Einarus, vir multis nominibus memora-
 bilis, juris sui adeo tenax, ut ne minimum qui-
 dem remitteret, imprimis cum injuriam sibi
 fieri intelligebat; fervituri vero ante omnia im-
 patiens, tyrannidemque exosus.

Sev. Monrad, vita Einar. Thambesk.

Thrønderen,

Norges Mand,

Linars Skjald,

Oldingen,

Johan Nordahl Brun

sand Højagtelse

tilægget.

Ved Dig i Kunstens høie Sal
Har Einars Billed' levet,
Dit tjalle Penselstrog, o Skjald!
Selv Saga har henrevet;
Du varst ham en beslagtet Mand;
Og paa hans Skjold har Sagas Haand
Dit Navn, o Edling! skrevet.

Ikke skulde det være falder mig ind, i det jeg
skrev en Afhandling om Odelsretten, at forelægge
Publicum Einar Chambeckjelsbers Historie, dersom
jeg ikke i Hr. Rynnings Skrivt: om Odels-
retten i Norge, indrykkes i Minerva for Jun-
Maaned 1802, havde skrevet paa følgende Note P. 295:

"Besynderligt nok, Brun, som forsvarer Odels-
retten, er misfornøiet med, at Norge mistede sin
"urørlige Adels, og ansvær, i denne Henseende, La-
"gerbringens Ord: aldrig kunde noget Land
"opvise en mere herlig og lysende Adels, end
"Norge. Men hvor er den nu? Helten Einar,
"som svog sin Konge, for at blive Knud den Riges
"Fark, og siden spillede Riget af dennes Hænder,
"da han saas sit Haab tilintetgjort, som endelig
"ironede sine Handlinger ved at forlade sin Konge
"i Feldten, under Paaskud at begrave den afdøde
"Magnus, og med væbnet Magt at befrie en Eys
"fra den Strikke, han havde forkjent; denne berøma-
"te Forbryder var vel og blandt Norges lyse Adels."

Saa mange vare Ordene. Vare de sande,
hvilken Nidding maatte da ikke vor Einar vare!
At svige sin Konge, for at blive en anden Kon-
ges Fark; at spille Riget af dennes Hænder,
forbi han ikke blev dette; at forlade sin Konge i
Feldten; med væbnet Haand at befrie en Eys,
der

der havde fortjent Strikken!! Haardere Bessyldninger hørte man vel ikke nylig, paa een gang, at fremføres mod samme Mand.

Derfor Helten Linar kunde staa op af sin Grav, saa kunde det hælde, at han endnu kunde bringe Blodet til at løbe i den, som vover at kalde ham Bedrager, dobbelt Fædrelands-Forræder, Oprører, med mindre han maagsee lod sig nøje med den Undskyldning, at disse Exclamationer blot havde Misundelse over Biskop Bruns skønne Tragoedie til uskyldig Grund.

Paa mig, der stedsse med dyb Agt for vore Fædres Constitution, har anseet Linar for en af Nordens største Helte, hvad enten han i Krig værenede om Landets Ære, eller han i Fred, snart som Kongens første Mand, ved vise Raad søgte at lede dennes Handlinger, snart som Bøndernes Forsvar, tokkede deres Nøt paa Thinaet, paa mig gjorde denne Note, den være nu udsprungen af hvilkensomhelst Kilde, et saare ubehageligt Indtryk. Det maatte, troer jeg, indignere enhver Fædrelandsven at see en Mandes Minde saaledes skændet, som de største Historiekrivere, en Snorro, Torfaus, Suhm, Schionning, Gebhardi, Lagerbring, Solberg, Sneedorff, Walling og flere, stedsse tale om med skyldig Højagtelse, ja som de endog ikke tage i Betænkning at fremkille som et Mønster for Andre.

Jeg besluttede da at paatage mig Linars Forsvar, og redde hans Ære mod Hr. Kynnings Angreb,

greb, og da dette ikke bedre kunde skee, end ved at fortælle hans Historie, ganske simpelt og sandfærdigt, saa blev denne biographiske Skildring. Nødvendig kunde den ikke synes, al den Stund Hr. Rynning ikke har anseet det nødvendigt at bevise sine Skjeldord, hvortil han vel har havt sin skjellige Grund; men da jeg ikke kunde vide, om Hr. Rynnings Ukjendighed i Historien, var saa indlysende for Enhver, som for mig, og det altsaa var mueligt, at En eller Anden kunde falde paa at troe ham paa hans Ord, saa bestyrkedes jeg saa meget mere i den Beslutning, at høre hver Tvivl.

117

Navnkundig Throners Hær! Din Odel edig vare!
Din Lov urygget staae! Din Ager Frugter bære!
Gid tappre Faders Son maa fødes fri og kjæl!
I kjende dette Døst — var der en Draabe Blod,
Som ej for Frihed vandt, og næste Brødes Vre,
Den Gulbe offres her — ja Konger selv skal lære,
At Trofob mod mit Land, var Grunden til mit Døe

Einar, i Tragedien Einar Thambessjæver, 2det
Optrin, 1ste Optrin.

§ 1.

Einar Thambeskjelv'er, haa kaldet af sin Bue Thamb, var en Son af Eyndrid Styrkarson, af gammel og rig Slægt. Han siges at have været høj af Væxt, den stærkeste Mand, og den bedste Bueskytter, som da fandtes i Norge. Han kunde og vel løbe paa Skie, og i ridderlige Idretter overgik Ingen ham. Født i Aaret 982, og Thronber af Fødsel, havde han alt det Mod, al den Bestemthed i Character, al den Ubsjællighed, som er Thronbers Særkjendte; derhos var han mild og venlig, naar man ei opirrede ham. End sees paa Hunsbye, i Skogus Anner til Orkedahls Præstegjeld, ikke langt fra Throndehjem, Levingerne af hans Gaard.

§ 2.

Det første vi, af Historien, blive bekendte med Einar, er, da han fulgte med Kong Olaf Trygvesson paa hans vendiske Tog. Til dette havde Olafs Dronning Thyr'a overtalt ham, da hun klagede over, at hun havde
 store

store Ejendele i Benden, og derimod kunns lidet Gods i Norge. Krongodserne vare da ikke af Betjendehed. Kjød af Dronningens Overhæng, lader endelig Olaf udbyde Leding over det hele Land, og søller i Aaret 1000 til Benden med 60 å 70 lange Skibe. Blandt disse udmærkede sig især, fremsfor de andre, hans eget Skib, Demen hiin lange kaldet, der fortælles at have været 74 Alen langt under Kiolen, hver Alen beregnet efter en Mand's Albue, foruden For- og Bagstav, eller Dragehovedet og Halen, hvilke vare forgyldte. Skibet var meget højt over Vandet og havde 52 Aarer paa hver Side, samt en Besætning af 544 Mand. Snorro kalder det det kosteligste Skib, som var bygget i Norge. Paa dette Skib finde vi Einar, havende sin Post i Krappes eller Snever-Nummet. Skjøndt Olaf havde bestemt, at Ingen maatte antages paa dette Skib, naar han var yngre end 20 Aar, saa gjorde man dog Undtagelse med Einar for hans Tapperheds Skyld.

§ 3.

Efter at Olaf havde i Mindelighed afgjort Sagen angaaende sin Kones Ejendele, med hendes Broder Burislaf, gjorde han sig færdig til igjen at drage hjem til sit Rige. Men imid-

lertid

lertid havde den danske Konge Svend Tves
 skjæg, den svenske Konge Olaf Skodlo-
 nung *) og Erik Hakonson, (en Søn af
 Hakon Jarl hin Rige) der var sngtet fra
 Norge, da Olaf Trygvesson erobrede det,
 forenet sig om at angribe ham paa Tilbage-
 rejsen og forraske ham. Ogsaa her spredte et Fruentim-
 mer Intriguen. Svends Dronning Sigrid,
 med Tilnavn Storraade, eller den Hoovmodige,
 havde tilforn, som det fortælles, været gift med
 den svenske Konge Erik Sejer salig, og efter
 at han havde skilt sig fra hende, havde, blandt
 Andre, ogsaa Olaf Trygvesson været hendes
 Bester. Dette Egteffab var allerede saagodt-
 som afgjort, da Sigrids Begring ved at an-
 tage den christne Troe bragte Olaf, ei allene til
 at høre Parriet, men endog isin Hidsigthed til at
 kaste hende sin Handske i Ansigtet. Sligt
 glemmes ikke let; Sigrid var Qvinde, og at hun
 desuden ikke var at spøge med, viser noksom hen-
 des Forhold mod Kong Harald Grenske i Nagen,
 og en anden russisk Konge, hvilke hun begge, da
 de ligeledes friede til hende, lod indebrænde,
 sigende: "at hun vilde lære de Smaakonger at
 frie til sig." Hun holdt altsaa ikke op at over-
 hænge Svend, før han maatte bringe den omtalte
 Forening

*) Et Tilnavn, han havde, fordi han, da han valgtes
 til Konge, var saa ung, at man bar ham paa Thinget.

Forening istand, og de vare netop bleuue færdige med deres Tilrustninger, da Olaf Trygvesson, hvem imidlertid den listige Sigvald Jarl, forheit bekjendt af sin skammelige Flugt i Slaget ved Hjørungar - Baag 994, og nu i Lodtog med Svend, havde opholdt under forskjellige Paaskud, endelig tiltraadde Tilbagereisen. Da det var om Høstens Tid, saa Skibene havde ondt ved at holde sig i Orden, og Sigvald desuden havde gjort Olaf tryg, saa sejlede Flaaden ikke samlet, men hvert Skib skjødte sig hjem saa fort det kunde. Saaledes haendte det da, at Olaf, da han kom under Den Svoldue, nu formodentlig Wollin i Pomern, den 9de September 1000, kun havde II Skibe ialt hos sig. Hans Høvdinger, som saae de forenede Danstes og Svenskes store Mængde, og derhos Eric Jarl med de misfornøjede Norste, af hvilke de endnu ventede sig den skarpeste Strid, raadede ham samtlige til at sejle bort, og ej at indlade sig i Strid mod saadan Overmagt, eller i det mindste til at søge ud af Bugten efter de Skibe, som vare i Forvejen. Men Kong Olaf, der stod i Lyftingen eller Bagstavnen, over alle de Andre, raabte med høj Røst: "Fader strax falde Sejlene! ikke skulle mine Mænd tænke paa at flye." Der blev da blæst til Strid, og Skibene saammenbundue, og saaledes begyndte et af de heftigste og berømteste Søslag i Nordens Historie. De

Norste

Norske havde den Fordeel, at som deres Slibe vare meget højere end Fiendernes, saa havde de desto lettere ved at anbringe deres Slud og Hug fra oven af. De forsvarede sig og med saadan Manddom, at alle de Forbundne, som en efter den anden, lagde mod dem, bleve, deres Overlegenhed uagtet, med stort Tab tilbagedrevne. Flere Gange kunde Olaf med Vre draget sig ud af Striden, men han ansaae det for en Skam at flygte. "Gud maa raade for Livet, sagde han, men aldrig har jeg flygtet, og aldrig skal jeg tage Flugten." Da nu de Danske og Svenske stedse forstærkedes med friske Foll, saa maatte Olaf og hans Mand tilsidst blive trætte, og da desuden deres Tal mere og mere formindskedes, saa kunde de, efter den meest fortviede Modstand, ikke hindre Erik Karls Foll fra at bestige deres Slibe, det ene efter det andet, og tilsidst Ormen hiin lange. Saa snart Kong Olaf saa, at alt Haab var ude, sprang han med alle sine Mand, der vare kun 8 igjen foruden ham, over Borde og brude, nede. I det mindste veed man siden Intet om ham.

§ 4.

I dette nordiske Slag finde vi vor Einar drabeligen stridende for sin Konge. Saxo fortæller, at Kong Svend frygtede mere for hans Vile, end for den hele fiendtlige Hær. Hvo fjender ikke Svaret, han gav Kong Olaf, det, da

Da hans Bue blev overskudt, blev opmærksom ved Braget, og spurgte hvad det var, som gav saa stærk Lyd: "Nu brast Norges Rige af dine Scender, o Konge!" Olaf svarede da: "Ikke monne saa stor Brøst være vorden! Gud raader for Lykke og Seier," og gav ham sin Bue igjens; men da Einar havde prøvet den, raabte han: "For veeg er Kongens Bue," greb derpaa til Sverdet, og kjempede mandigen. Han var og en af de 8, som tilligemed Kongen sprang over Borde; men han blev igjen optaget og bragt for Erik Jarl, der skjænkede ham Livet. Dog fortælles det, at han maatte i nogen Tid sidde i Fængsel i Jylland, indtil en ukjendt norsk Mand udløste ham for 3 Mark Sølv.

§ 5.

Efter Olaf Trygvessons Død blev hele Norge, uden videre Modstand, et Roy for Sejerherrerne. De Svenske toge paa deres Part endeel af Throndelagen, Møre, Romsdalen og det nu værende Bahus-*Lehn*; de Danske Bigen, og Erik Jarl Resten. Skjøndt Erobringen ikke var af de retsmæssigste, saa maa man tilstaae, at de erobrede Lande bestyredes med Klogskab og Forsigtighed. Olaf Skøtkonung bød sin hverken til at indføre fremmede Love eller udenlandiske Befalingsmænd; men Svend Jarl, Eriks Broder, en indfødt Normand, fik dem til Forlehning. Begge disse
Brodre

Bredde haandhævede Landets gamle Love og Sædvaner. Efter den paa Den Svoldur sluttede Overenskomst, havde Erik Jarl den højeste Befaling. De antog begge den christelige Religion, men lode for øvrigt Enhver beholde sin Tro uforstyrret. Der var saaledes fuldkommen Ro og Sikkerhed i Landet. Det var saa langt fra at Olaf Trygvessons Venner og Tilhængere forfulgtes, at Jarlerne tværtimod ærede dem for deres Trofasthed. Einar var iblandt disse. Han erholdt Jarlernes Søster Bergliot til Hægte, og store Forlehninger i Orkedahlen, hvorved han blev en af de anseeligste Mænd i Thrøndelagen.

§ 6.

Denne lykkelige Forsatning varede i omtrent 15 Aar, indtil der kom Bud til Erik Jarl fra hans Svoger, Kong Knud i Danmark, med Anmodning om at følge ham i Beding vester til England. Da Erik ikke vilde afslaae dette, saa satte han Einar til at styre Riget for hans Søn Hakon, som da ikke var mere end 17 Aar gammel. Det vil og strax vise sig, at han ikke var den Lillid uværdig, som Erik havde til ham.

§ 7.

Det hændte sig paa denne Tid, eller strax derefter, at Olaf Haraldson (en Søn af Harald Grenske) der havde sværmet om paa Søen, og ladet sig christne i England, faldt paa den Tanke

at

at forsøge sin Lykke i Norge, hvortil han vel ansaa Lejligheden saa meget mere beqvem, som Erik Jarl ikke var hjemme. Han satte da' Coursen ad Norge til, og var strax lykkelig nok til i Sandungs Sund i Sogn, ved Krigslift at faae den unge Halon Jarl til Fange, hvem han dog skienlede Livet paa det Billaar, at han skulde forlade Riget, og aldrig seje mod ham. Olaf overtalede derpaa, især ved sin Stedfaders, Sigurd Syrs Hjalp, Dplendingerne til at give ham Kongetitel, og gaae ham til Haande.

§ 8.

Einar var paa sin Gaard i Slaun (Slogn) da' han erholdt Underretning om, at Olaf var valgt til Konge, og at allerede Prædølerne havde givet sig under ham. Han udsendte da' strax Harorff (Budstikke) til alle Kanter, og gav tillige Svend Jarl Underretning om hvad der var hændt. Denne ilede at forene sig med ham, og efterat de havde samlet en stor Hær, wang de Olaf til igjen at forlade Thronhjem og drage Syd paa. Alt dette skedte udi Aaret 1015. Det følgende Aar samlede Svend og Einar paany en stor Hær, hvormed de drog Syd efter, for at stride med Olaf, og blev der da udenfor Næssa leveret et Martyr Slag den 25de Martii 1016, som, for den Gang, afgjorde Norges Skæbnes thi Svend blev overbunden, og ihvorvel han, ved Einars Hjalp, undkom af Slaget

Slaget, saa maatte han dog flygte til sin Sooger,
den svenske Konge Olaf.

§ 9.

At Einar, som den hele Tid, siden Olaf
Tengvesons Død, havde været Eriks og Svends
Mand, som var gift med deres Søster, og skulde
dem Liv og Lykke, at Einar, siger jeg endelig,
som Erik havde betroet Regjeringen for hans Søn,
saaledes med ægte nordisk Trost og Tjente dem til
det Sidste, og at han, da Lykken havde givet
Olaf Haraldson Sejeren, fulgte med Svend Jarl
til Sverrig, hvis Konge var hans erkjendte og
antagne Overkonge, det vil man dog vel ikke kalde
Swig eller Forraderie? Hofkonster havde vore
Forsædre den Tid ikke gjort stor Fremgang i; at
krumme sin Kng for den nye Hersker, strax den
foreige var ude af Djnene, det var endnu ikke
Tidens Tone; man søgte i det mindste at tagttage
Belansthændigheden.

Saa og vor Einar. Da Svend Jarl døde
det samme Aar (Erik var ogsaa død, eller vilde
ikke komme tilbage til Norge,) saa blev Einar hos
Kongen af Sverrig, af hvem han havde store For-
lehninger; men aldrig saa man ham deeltage i
noget Foretagende mod sit Fædreland. Sex
Aar efter, 1022, forligede han sig med Kong
Olaf Haraldson, eller som han siden blev kaldet,
den Hellige. Willkaerens vare, at han skulde
B
drage

drage Nord til Thronhjem, og beholde der sin Eiendom, og det Gods, han havde faaet med sin Hustru. Men ikke tog han Tjeneste hos Olaf, eller blev hans Mand; heller ikke modtog han nogen Forlehnning af ham.

§ 10.

Olaf foer imidlertid frem med Ild og Sværd, for at tvinge Indvaanerne i Norge til Christi Lære. Paa Bors og i Balders holdt han allerværst Huus, lod brænde deres Gaarde, og røve deres Siensdeele. Han sparede hverken Fattige eller Rige. Nogle lod han baade her og andre Steder, hvor de ikke strax vilde omvende sig, forvise Landets; nogle lod han lemleste paa Hænder og Fødder, eller stille Dinene ud paa, andre lod han ophænge eller halsbugge; men ingen, siger Snorro, lod han Straffen undgaae, der ej vilde tjene den sande Gud. At en Konge, der tog saa afsked, ikke kunde være Nationens Mand, det er let at indse; altsaa kunde han ikke heller være Einars, og skjøndt den gode Forstaelse skulde være oprettet mellem dem, saa troede denne ikke Freden, hvorfor han og i Maret 1023 seilede til England, og opholdt sig der i noaen Tid hos sin forrige Myn-
ling, den fordrevne Hakon Jarl. Ved samme Lejlighed besøgte han Kong Knud, der gav ham store Foræringer. At Knud da, efterat have skildende Englands Trobring, begyndte for Alvor
at

henvende sine Tanker paa Norge, som han formeente at have større Ret til end Olaf, endskjondt det vel med Retten kunde have sig paa een Maade, det er helstjendt nok. At han og, til den Ende, som en god Politicus, der ikke anseer Midlerne saaa noje, søgte at faae alle de misfornøjede Norstke paa sit Parie, og rigeligen aflagde dem, det vide vi ogsaa. Men derimod opdage vi ikke, at Einar har ladet sig bruge af Knud i saa Fald. At han, ved et Besøg hos Kong Knud, modtog Forærringer af denne, med hvem han desuden var i Svogerskab, det kan vel ikke kaldes Forræderie. Eller skal man antage, at Enhver, der modtager Forærringer af en Konge, derfor strax sælger sig til ham? Om Einar ønskede sin Myndling Hakon paany indsat i sine forrige Rettigheder, om han saameget mere ønskede dette, som han var Vidne til Olafs Tyrannie, hvem vil heri fortænke ham? Dog, dette er Alt Gissninger. Hvad vi med Bestemthed vide, er, at Einar ligeledes gjorde en Tour til Rom, *) hvorfra han 1024 kom hjem til Norge. Han drog da strax til sin Gaard, uden at tale med Kong Olaf, og der sad han ganske stille, uden at blande sig i nogen Ting, førend Olaf var flygtet ud af Bliget.

*) Hr. Rynning vil vel sige, at denne Messe gik ud paa at faae Paven til at sætte Olaf i Bånd.

§ 11.

Dette tildrog sig først 4 Aar efter Einar's Hjemkomst, altsaa 1028. Knud satte sig da, med de misfornøjede Norskes Hjælp, uden Sværdslag, i Besiddelse af Landet, og udraabtes til Konge, hvorpaa han befolkede den titomtalte Hakon Jarl, der var hans Søstersøn, til Stattholder. Nu først meldte Einar sig hos denne, for hvem han, som før fortalt, forhen havde forvaltet Regimentet, hvem han, som Søn af sin Ven og Belgjører Erik Jarl, stedse havde elsket og æret, og hvem det altsaa nu, baade paa egne og Landets Vegne, maatte glæde ham at see paanyindsat i den Værdighed, som Olaf Haraldson havde berøvet ham. Alf Hakon modtog Einar sine forrige Forlehninger tilbage, hvilket Knud ikke allene stadfæstede, men gjorde desuden meget Bærsen af Einar, og gav ham Løfte om at blive Jarl, hvorimod, da Einar forbandt sig til at blive hans Mand. Men det varede ikke længe før det viste sig, at Knud her, som ved andre Leiligheder, lovede mere end han agtede at holde.

§ 12.

Som det nu, Aaret 1029, strax efter Mortensdag, hændte sig, at Hakon, der havde været en Tour i England, paa Tilbagereisen forliste ved Orkenøerne og tilsatte Livet, saa troede Einar medjfuld Met, at Jarlens Efterladenskaber burde

kunde tilfalde ham og hans Søn Eynheid, som
 de nærmeste Arvinger. Saa forlangte han og nu
 af Kong Knud Opfyldelsen af det Løfte, han havde
 givet ham, at gjøre ham til Jarl; men Knud
 undskyldte sig med, at han allerede havde lovet sin
 Søn Svend Norges Rige, og søgte at affpise
 Einar med tomme Ord, da denne desangaaende
 var rejst over til ham til England. Erindrer man,
 at Einar ikke havde tilsagt Knud sin Tjeneste,
 uden paa Villkaar at blive Jarl, saa seer man let
 hvem der her begik Svig. Personlig Tjeneste
 var da en tosidet Contract, som begge Parter
 ansaaes forbundne til at holde, og Kongen var
 ikke endnu bleven Lovens Begyndelse og Lovens Ende,
 som siden blev Tilfældet. Man kunde saaledes være
 en meget brav Mand i sit Land, uden at have
 nogen Betjening til Hove, eller at være Kongen
 til personlig Tjeneste forbunden; men alt dette læ-
 der Hr. Rynning til, ikke at vide.

§ 13.

Og hvad var det da for Forbrydelse, som
 vor Einar begik? Vi ville fremdeles lade Hi-
 storien være vor Læder. Suhm siger, at Ei-
 nar hastede ikke med Tilbagereisen, da han mær-
 kede, han var skuffet, og kom ikke til Norge før
 efter Olafs Død. Vil Nogen vide Snorros
 Tanker, da lyde hans Ord saa: "Einar saae
 vel, hvor det stod med ham, og at han neppe
 "vilde

"vilde ubrette mere denne Gang; thi gjorde han
 "sig færdig til Hjemreisen. Men fordi han nu
 "vidste Kongens Forehavende, og kunde let gjette sig
 "til, dersom Kong Olaf kom østen ifra, vilde det nok
 "ikke blive fredeligt i Landet, saa tænkte Einar, det
 "kunde ej hjælpe ham stort at haste med Rejsen mere
 "end maaelig see kunde, naar han skulde stride
 "mod Kong Olaf, men vinde derfor ej nogen større
 "Ære og Bærdighed end han havde tilforn,"

Her er da, kan jeg tænke, den værste For-
 kyndelse. Men Klagen er ikke saa farlig. For-
 uden at al personlig Forbindelighed mod Knud
 fra Einars Side maatte ansees ophævet, fra
 det Dieblig Knud søg ham sit Ord, saa havde
 jo Knud desuden sat sin Søn Svend til Konge i
 Norge, og denne var allerede kommen der til Lan-
 det, da Slaget ved Sillestad foresaldt. Da
 Norge ikke var noget arveligt Monarkie, men
 et Valgrige, hvor Kongerne, skjøndt man sjelden
 gif den forrige Regents Arvinger forbi, maatte
 vælges paa Thinget, hvilket nu og var Tilfældet
 med Kong Svend, saa sees det let, at Einar
 ikke kunde være forpligtet til nogen personlig Op-
 offrelse for dennes; men at alt hvad man af ham
 kunde vente, var, at han forholdt sig roelig.
 Det turde vel og være, at Einar, som klog og
 erfaren Mand, gjennemskuede Knuds egentlige
 Plan, og altsaa allerede da saae hvad Vej det
 vilde

wilbe tage med det danske Regimente.

§ 14.

Det var vel betænkt af den fine Knud, da han blev Konge i Norge, at han beskikkede Hakon, en indfødt Normand til Jarl eller Statholder i Landet. Thi da han seer efter drog tilbage til Danmark, saa mærkede de Norske Jutet til, at de stode under dansk Regimente. Nu derimod, da Kong Svend ankom, fik de snart Troen i Hans derne. I Felge med ham var Harald Thorhildson, en Engellænder, hvis Fader Knud havde ladet dræbe, og som han nu havde ophøjet til Jarl og gjort til en Slags Formynder for ham; thi Svend var da kun 14 Aar gammel. Saa fulgte ham og hans Moder Alfisa, og et stort Slæng af danske Herrer. Disse troede nu alle, at det danske Regimente var nok befæstet, og at de kunde behandle Norge som et erobret Land. Deres eneste Frygt var i Begyndelsen Olaf Haraldson; men da han, under Forsøget paa at gjenerobre Norge, var falden ved Stillestad den 29de Juli 1030, saa kjendte deres Handlemåde siden ingen Grændser. Ikke allene danske Love indførtes, men ogsaa nye, der vare meget strengere, og som ikke kunde have andet Formaal, end at bringe Normændene under det foragteligste Trældoms Nag. Saadanne vare, blandt andre, følgende: 1) at Ingen maatte drage af Landet uden med Kongens Tilladelse; gjorde

Nogen

Nogen det, da faldt hans Ejendeel til Kongen. 2) Hvo, som slog Nogen ihjel, skulde have forbrudt alt sit liggende Gods og Porsere. 3) Om Nogen blev Udflæger, (Fredløs) og ham faldt Urv til, da tog Kongen den Urv. 4) Een stridbar Mand skulde fremskaffes af hver hvo, fra 5te Aar at regne. 5) Danske Mand skulde have saadan Anseelse i Norge, at een dansk Mand skulde bidne og drive ti (10) Normands. Desuden behyrdedes Bønderne med svære Paalæg og Plikt-Arbejder. "Hvor var det mueligt," siger Suhm, selv Dansk, men en af de Danske, vi ikke nok kunne agte og ære, "at de Danskes Regimente kunde blive bestandige i Norge efter "saadan Opførsel?"

§ 15.

Reppevare og disse Love blevne bekjendtgjorte for den menige Mand, førend Misfornøjelsen begyndte at ytre sig lydeligen. *) Meest gif det ud over Ind-Thrønderne, der havde været med at stride mod Kong Olaf paa Stillestad. "Tager nu," sagde de andre til dem, "Eders Løn fordi I skildte Olaf ved Liv og Rige; Eder var lovet Fred og Frihed, og Nettebøder, (gode Anordninger)

*) *Taxam contumeliam ægre ferebat gens Norvegica, servitutis impatiens, & jugum excutere vehementer flagrabat.*
 Monrad vit, Einar. 27.

"ordninger) men nu have I ikke andet af Knyt-
 "tingerne, (Knuds Familie) end Trængsel og
 "Trældom; ja I anses dertilmed for Foragtelige
 "og Riddinger." Thronderne ffelte selv det
 Sænde i disse Befkylldningers imidlertid kom
 det ikke til nogen Opstand, da de Danske
 havde deres Sønner til Gidsler, og ingen
 Anfører fandtes; thi Einar sad stille paa
 sine Gaarde, og saa flere med ham. Men stærkt
 ulmede det under Afsken.

§ 16.

Om Vinteren 1031 begyndte der i Thronde-
 hjem at gaae det Ord, at Kong Olaf var en
 hellig Mand, og at hans Helligdom bekræf-
 tedes ved mange Terteegn. Der blev da gjort
 Bønner og Vestter af Mange til Kong Olaf;
 og da Endeel sagdes at blive hjulpne, saa greb
 denne Tro als videre og videre om sig. Det
 maa her tillades mig at anføre Suhms Ord:
 "Einar var, næst Thorer Hund, den første
 "Hovding, som troede og befkjendte dette. Einar,
 "Jarl, havde tænkt anderledes. De Ulykkelige,
 "endog Skyldige, befkjages altid efter deres
 "Død, savnes, hukes, ja elkes. Her kom
 "Misfornøjelse med den nye Regjering og egen
 "Fordeel til; hvad Under, at Olafs Hellighed
 "troedes inden en kort Tid overalt, helst i en
 "Alder, som var steme til fligt. Overtroiske
 Menne-

"Mennesker vare letteligen gangue over fra He-
 "denskabet til en Christendom, der da var ej
 "meget mindre overtroisk. Herover kom det
 "saavidt, at om Sommeren bekiendte mange af
 "Olafs affagde Fiender hans Hellighed, og at
 "angre hans Død, ja at hade dem, som der-
 "til havde været Marsag. Især lagde man stort
 "Had til Biskop Sinar, *) som den, der havde
 "opegget Almuen mod Kong Olaf, hvorover han
 "fandt det tjenligst at drage ud af Landet til
 "Kong Knud i England. Strax sendte Thron-
 "derne Bud til Biskop Grimkjeld, som opholde
 "sig paa Oplandene, siden Kong Olaf havde sendt
 "ham did, da han søgte Norge, for at
 "begive sig til Rusland. Bissen gjorde sig
 "strax færdig, thi han troede Alt hvad der be-
 "rettedes om Kong Olafs Hellighed. Under-
 "vejs drog han til Sinar, og talte om, samt
 "overlagde alle disse Ting med ham. Derefter
 "reiste han til Thronhjem, og blev der bestyr-
 "ket i sin Tros; havde og Bud efter Bøn-
 "den Thorgils paa Stillestad, og fik af ham
 "at vide, hvor Kongens Liig laae. Nu kom
 "Sinar til Byen, og han og Bissen taledes
 med

*) Sigurd var af Hødsel en Dansk, havde længe
 været hos Kong Knud, og var af ham bleven sat
 til Hakon Jaks Hofbiskop. Han var med at anfere
 Bondeheren paa Stillestad.

"med Kong Svend og Alfisa, og begjærede
 "Tilladelse at tage Olafs Lig op af Jorden.
 "Kongen gav sit Minde hertil og sagde, at
 "Bispen kunde handle heri som han selv vilde.
 "Maaske Svend betænkte ej Følgerne, eller
 "turde ikke sætte sig herimod. Et Aar og 5
 "Dage efter Slaget ved Stillestad, det er den
 "3die Augusti 1031, blev Liget optaget af Mæ-
 "leren, (en Sandmøle ved Mid-Elven) og jor-
 "det i St. Clemens Kirke, som han selv havde
 "bygget." Ved Nabningen fandt man, som der
 da videre fortælles, Kongens Ansigt aldeles
 usforandret, hans Haar og Negle vorede, og
 da Bispen endog, for at overbevise Alfisa, som
 var den meest vantroe, havde lagt noget af
 Kongens Haar paa et Hvirfad, uden at det
 fortæredes, saa blev det endelig af Forsamlin-
 gen besluttet, at Olaf skulde anses for en
 Helgen. "Saa let," siger Suhm videre,
 "gik denne Sag for sig, grundet allene paa et
 "naturligt Tilfælde, og paa en liden Behæns-
 "dighed."

§ 17.

I denne hele Historie see vi nu Einar
 tage stor Andeel. Det er rimeligt, at han,
 der vel bedst maatte føle og indsee, hvad
 Ulykke de Danstes haarde Regimente bragte
 Landet i, allerede da kan have været betænkt
 paa

paa Midler til at afskyde det skjændige Nag, og at han derfor har søgt at udsprede denne Historie, der naturligvis maatte gjøre den danske Regjering endnu mere forhadet, siden det var den, der havde foraarsaget Olafs Død. Det er maaske ogsaa mueligt, at Einar til deene Handlemaade kan være bleven bevæget af en saare billig Forbittrelse over, at Knud havde holdt ham for Nar. Men, paa den anden Side, vil man heller ikke kunne nægte, at Einars Had til de Danske, efter deres Fremgang, ikke kunde være retfærdigere end det var, og hans Fædrelandskjærlighed maa altsaa, ihvorvel jeg ikke vil frikjende ham for Svaghed, med fuld Ret kunne lægges til Grund for hans Handlemaade.

At jeg, ved denne Punct af Einars Liv, har været saa omstændelig, derfor troer jeg ikke, jeg behøver at fremføre nogen Undskyldning. Olafs Canonisation havde alt for megen Indflydelse paa det følgende af Historien, og Einar havde formegen Deel derti, til at jeg turde vove at forbigaae den. Naar det undrages, at man fra nu af bestemt seer Einar som Hoved for et anti-dansk Parti, et Parti, som ikke han, men de Danskes Undertrykkelse for skabte, saa kan jeg intet finde paa ham at udsætte. Ikke Einar, Harald Jarls

og

og Alfisas Ondskab og Tyrannie, Svends
Barnagtighed spillede Knud Morges Rige af
Hænderne.

§ 18.

Hvorom nu Alting er, saa steg Mis-
fornøjelsen, ikke allene i Thrøndelagen, men ovet
det hele Land Dag for Dag, og i samme Grad
tiltog de Danstes Strengthed. Det fortælles,
at Svend og hans Moder skulde, i 1033, have
paabudet nye og flere Skatter i Midaros, og at
Ingen turde svare noget herimod undtagen Ein ar,
som sagde, at han vel aldrig havde været Olafs
Ven, men Thrønderne havde dog gjort en flet
Handel, da de byttede denne deres Konge bort
mod en Hoppe og et Føl; thi nu havde de en
Konge, som ikke kunde tale, og hans Moder,
som ikke talte uden Ondt. Da denne Tale fandt
stort Bisald hos Mængden, og Alfisa befalede
dem ikke at modsætte sig Kongens Befalinger,
bad Ein ar dem kun gaae hjem og sætte deres Liid
til, at det nye Regimente, ved Guds Hjælp snart
skulde faae Ende. Hovdingerne begyndte nu og
at holde Samlinger med hinanden og raadstaae
om den Handel, hvorudi Ein ar var meest raar
dig, og næst ham Ralf Arneson, hvem Knud li-
geledes havde bedraget med Løfte om at blive Fæl.
Alle bleve de enige om at afløste det danske Herre-
dømme.

§ 19.

§ 19. Kong Olaf Haraldson havde i Aaret 1023, med et engelsk Fruentimmer Alfild eller Elfhild avlet en Son, som var bleven kaldet Magnus, og som siden havde levet hos Kong Jarisleif i Garderige (Rusland). Denne besluttede nu de Misfornøiede at rilhde Norges Krone. Allerede før havde Jarisleif, underrettet om Urolig- hederne i Norge, og det Had der herskede mod det danske Regimente, formaaet en Normand, ved Navn Carl, der var bleven sat fast i Rusland for ulovlig Handel, til at reise hjem og forsøge at stemme Gemyrterne til Fordeel for Magnus. Til den Ende blev ham mange Penge medgivne. Carl kom blandt Andre og til Einar, som han vidste var blandt de Misfornøiedes Tal, og søgte ligeledes ved Foræring at vinde denne; men Einar svarede: at han vel vilde gjøre for Magnus hvad han kunde, men Penge tog han ikke derfor.

§ 20.

Lidlig om Foraaret 1034 drog derpaa Ei- nar og Ralf med mange raske Folk af det ganske Throndhjemskke, over Njolen til Sverrig, og da de der havde faaet Slibe, seilede de til Garderige. De frestillte Kong Jarisleif, at de vare kjede af Snytingernes, især Alfifas Regimente, og tilbode derpaa Magnus Thronen, og lovede at blive hans

Mænd

Mænd. Da dette var bragt i Algtighed, gav Magnus sig, i Begyndelsen af Aaret 1035, med dem paa Tilbagereisen, og da han var bleven betydeligen forstærket i Sverrig, drog han ind over til Thronhjelm, og blev der, paa Øhre-Thing, af Bønderne antagen til Konge over ganske Norge, ligesom hans Fader havde været. Svend var den Gang i Syd-Hordaland, og søgte, da han fik denne Tidende, at samle en Hær; men da hverken hans eller de danske Hovdingers Betsalenhed kunde bringe Bønderne til at paatage sig hans Forsvar, men mange af dem ivertimod teent ud sagde, at de vilde slaae sig til Magnus, saa fandt han det saadeligst at sætte Coursen til Danmark, hvor han kunde lide paa Folket, og ventede at faae Magt til at vinde Norge igjen. Magnus vandt saaledes Landet uden Sværdslag, og antoges med Glæde til Konge over det hele Rige. Da Knud døde samme Aar, og Svend i Begyndelsen af 1036, saa befriedes han derved fra sine værste Modstandere.

§ 212

Saaledes var, 36 Aar efter Olaf Trygvasons Fald, og afvejlende svensk og dansk Regimente, Kronen besættet paa Magni Hoved, og Nationen befriet fra et forhadet Aag. Spørge vi, hvem der herfor havde at takke, saa er Svaret let. Jeg har troligen fulgt Einar gennem de mange polle-
tiske

tilfælde Omveltninger, Norge i disse Aar maatte
 undergaae. Laeseren maa nu bedømme, om han
 var Forræder mod Kong Knud. Var han For-
 ræder, saa maae Brutus, Thrasibulus, Eva-
 minondas og Pelopidas, saa maae Indskerens
 Hermann, Niels Ebbesen, Wilhelm Tell og de tre
 Schweitzere, som i Grütli Dal grundede Helvetis-
 ens Frihed; saa maae Wilhelm af Oranien, Gu-
 stav Erikson Wasa, Andreas Doria, ja Wa-
 shington og Franklin, og foruden dem, saa
 mange Andre, ogsaa have været Forrædere.
 Videnskaber var vel Faa af dem frie for, men
 som Mand, der reddede deres Fædreland,
 nævner Historien dem med stor Agt. Jeg vil
 see den, som med mere stadigt Blik paa Fæ-
 drelandets Vel, og med mere Bærdighed og
 Uegennyttighed end vor Einar deeltager i saa
 mange Revolutioner; jeg vil see den, som i en
 saa kritisk Periode, veed at indrette sine Hand-
 linger saa, at han, som Holberg siger om
 Einar, gjør sig elsket og agtet af begge Partier.

§ 22.

Vi komme nu til den meest glimrende Peri-
 ode af vor Einars Liv. Hvad Einar kunde
 være under en god Konge, det viser Magni Histo-
 ris. Denne Herre var 11 à 12 Aar, da hans
 modtog Regjeringen. Hvor let havde det nu ikke
 været for Einar at anmasse sig hele Bestyrelsen,

helt

Hvæst han havde saa stor en Andeel i Kongens Opsøjselse? og dog see vi Ralf Arneson som Kongens Gostersfader eller fornemste Mand, og først efter at denne var flygtet ud af Riget, erholdt Einar hans Plads, paa hvilken han fremdeles med Iver og urokkelig Trofskab tjente sin Konge og sit Land. Det følgende af Historien vil vise dette.

§ 23.

Magnus var ung, men desuagtet stridbar, hurtig, vustede vel og i Forsikningen at have sig over Lovene. Sin Faders Død vilde han gjerne hævne, hvilket og gav Anledning til Ralf Arnesons Flygt af Riget. Da nu Kongen lagde Ralfs Ejendele under Kronen, og straffede mange haarde af dem, der havde sat sig meest op imod hans Fader, fordrev nogle, berøvede andre deres Gods, eller Dørg, saa begyndte Bønderne at knurre og at sige mellem sig: "hvad monne den Konge tænke, at han saa overtræder Loven, som Kong Hakon den Gode sat haver: han veed vel ikke, at vi ha ve ej gjerne taalt Vold og Uret. Bliver han saa ved, skal han fare den samme Færd, som hans Fader foer, eller andre Høvdinge, som vi have taget af Dage, da vi ikke længer vilde lide deres Vold og Uret." Saadan Misforneelse udbredte sig da videre og videre i Landet, endog lige til Sogn, hvor Folket samledes for at gjøre ham Modstand. Især vare Thrønderne meest opbragte.

Da var det at 12 af Kongens Venner enedes om, ved Lovkastning at udvælge En, der skulde fores bringe ham Sagerens Stilling, gjøre ham opmærksom paa den Fare, han udsatte sig og Landet for, ved at indvillige det i nye Uroligheder, og bede ham forandre sin Opførsel. Loddet traf paa Sigvatur Skjald, der forfattede den høverlige Sang, som findes i Snorro, og hvoraf her anføres disse skjøne Ord:

"Eders Konge, Raadgivere,

"Skulde ej paa Frietalenhed

"Vredes; thi ved disse Ord

"Herrens Ære fremmes.

"Bønderne sig sig, (om

"Folket ej hver) flettere

"Lov at have, end Du tilforn

"I Ulvesund dennem tilsagde.

"Bredesuld Konning, hvo

"Raader Dig, Dine Ord

"At tage igjen? ofte det

"Lynde Staal Du prøver.

"Den Konge, som fromme Mænd

"Vil fange, (have) bør ordholden være.

"Dine Løfter, Stridsmand, Dig

"Aldrig sommer at rygge.

"Stridshele! Undersaatters Dvæg

"Hvo raader Din at slagte?

"Sligt at gjøre indenlands,

"Uf Kongen forvovent er.

"Uldrig Nogen Saadant haver

"En ung Første raadet tilforu.

"Jeg frygter, Konge! Dine Mand

"(Folket er vredt) derved ljeses.

"Den Handel for Kongen farlig er

"Jeg hører de graahørvede Mand

"(Det forebygges maae med Raad)

"Paa Mødet at have for.

"Det lader lumsk, at samlede Mand

"Hoveder stinge sammen.

"(Folket er bleven tryk) og ned

"I Barmen med Næserne hange.

"Jeg hastig Vending Olafsons Sag

"Dnsker; den ringe Mands, siges der,

"Handel til Aften opsættes; al

"Vor Forbindelse hellig bør være."

Da mange andre vidnede og stadfæstede for Kongen, at det var sandt, som Sigvatus havde sjungen, saa tog Magnus det til Efters tanke, raadførte sig med de viseste Mænd, og de satte Lov og Ret mellem Kongen og Folket. Ved Lov byggedes nu Riget; de meest tryk kende af de Danstes Love ophævedes, de forrige Kongers Love samlede i Graagaasen, *) der endnu paa Snorros Tid fandtes i Thronde hjem. Fra den Tid af blev Magnus, som Snorros

*) Saa kaldes efter Vinbet.

figer, vennetselig og yndet hos alle Landsfolket, og kaldtes for den Sags Skyld, Magnus den Gode.

Ud Einar, skjøndt ej udtrykkelig nævnt, har været en af de 12 Mænd, som her raadede Kongen, hvo tvivler herpaa? Både var han Kongens Ven, og en af de første Mænd i Landet. Men lader os nu vende Øjnene til Magni Foretagender udenfor Riget.

§ 24.

Strax efter at han var bleven Norges Konge, udbrød Krigen mellem ham og Harde-Knud i Danmark, thi de Danske kunde ikke glemme, at de saaledes havde mistet Norge. Herved lede Undersaatterne overmaade meget, og Handelen forstyrredes paa begge Sider. Kongerne vare begge unge og barnagtige. De viseste Mænd styrede derfor, fra begge Sider, for Rigerne. Det kom da dertil, at der aftaltes Fredensbøde mellem Kongerne, og udi dette, som fandt Sted ved Gorth-Sloen 1036, blev det saaledes samtykket og besluttet mellem dem, at den længstlevende skulde have den Andens Rige, om han døde sønnesløs. To af de ypperste Mænd paa hver Side svore med Kongerne, at denne Fred og Forligelse skulde holdes sialenge nogen af demnem levede. Jeg troer Beviset ligger i det Foregaaende, at Einar ogsaa her har haft virksom Andeel i det

Forefaldne.

§ 25.

Men skjøndt Einar anvendte sin Indsigelse hos den unge Konge til at befæste Landets Fred og Sikkerhed fra uden, Krihed og Lykke hjemme, skjøndt han altid foretrak Fredens lykkelige No for Krigens Bulder, og Digteren Brun saa heldigen synes at have truffet hans rette Character, naar han lader ham sige:

"Jeg Krigens Følger kjender,

"Og aldrig har af Lust til Sejers Vre brændt;"
saa viiste han og, saasnart Fædrenelandets Vre fordrede det, at han end ikke havde glemt at føre Sværdet, og at han var ligesaa øvet i Krigens som i Fredens Kunst.

§ 26.

Dette fik han Anledning nok til at lægge for Dagen, da Harde Knud døde i Maret 1042, og Magnus, ifølge det sluttede Forlig, krævede Danmarks Rige. Skjøndt 60. Aar gammel, ledsager Einar Kongen paa dette Tog; Magnus tog, uden Vanskelighed, Riget i Besiddelse, og Alt saae, i Begyndelsen, ud til at ville gaa meget roeligt af. Men snart fik Magnus en Medbejler til den danske Krone i Svend Ulfson eller Estrithson, en Søn af Ulf Jarl, som Kong Knud havde lader dræbe, og af Knuds Søster Estrith. Han havde i lang Tid opholdt sig i Sverrig.

Vejlige

Reiligheden syntes ham nu beqvem til, at gjøre
 Daastand paa Danmarks Krone, men da han ikke
 saae nogen Udvej til at drive Sagen igjennem med
 Magt, saaa valgte han en anden Vej. Han drog
 til den unge Kong Magnus, og vidste saaa vel at
 indsmigre sig hos ham, at denne besluttede at
 gjøre ham til Jarl i Danmark. Ein ar, som
 indsaae hvor ulogt det var at sette en af det dan-
 ske Kongehuus til Jarl over dette Land, som ny-
 lig var indtaget, fraraadede Kongen dette Skridt,
 og sagde til ham: "For stor Jarl, for stor Jarl,
 Sostersøn." Magnus blev herover vred og svaa-
 rede ham: "J anseer mig for meget uforstandig;
 thi Eder synes, at somme er formeget Jarler, og
 andre mene, at de ikke komme højt nok op." Svend
 blev da Jarl, og fik sin Faders Forle-
 ninger tilbage. Men — uagtet det maatte smerte
 den gamle Ein ar at see sit Raad foragtet af den
 nittenaarige Magnus, saaa seer man dog derfor
 intet Spor til, at hans Troskab eller Iver
 fornedes.

§ 27.

Det varede ikke længere end til næste Aar
 1043, førend Svend tog Massen af, lod sig ligve
 Kongenavn paa Viborg Thing, og saaledes brød
 sit Magnus giøne Ord. Nu fortrød Magnus,
 men for seent, at han ikke havde fulgt Ein ars
 floge Raad. Sværdet maatte paaany drages.

Med

Med en stor Hær sejlede han atter til Danmark; straffede de oprørske Danske, erobrede Jomsborg, som faldt fra, og hævnede saaledes gammel Harm *) og ny Brøde. Svend maatte flygte til Sverrig, hvor han hos Kong Anund, der nu frygtede Magni stigende Magt, fandt Tilflugt og Beskyttelse. Men hermed var Sagen endnu ikke afgjort. Bønderne, med hvem Magnus, for modentlig ved Indtagelsen af Jomsborg, var kommen i Berørelse, vilde hævne deres Tab, og trængte med en stor Hær ind i Landet, lige til Ribe. Saasnart Svend spurgte dette, og tillige at Magnus havde givet en heel Deel af sit Guld Hjemlov, gik han, forstærket med svenske Tropper, paany over til Sjælland, og erobrede alle Øerne. Magnus befandt sig nu i stor Fare; for sig Bøndernes Hær, i det mindste 6 Gange stærkere end hans, bag sig Svend. Dertil kom, at han ej vidste hvem han først skulde vende sig imod; de danske Høvdinger i hans Hær raadede til at drage mod Bønderne, der herjede Landet med Ild og Sværd; derimod knurrede det norske Krigsfolk over at deres Blod skulde udøses til Nytte for de Danske, som dog vare troslose og holdt med Kong Magni Fiende, Svend. Men Magnus havde Einar. Efter hans Raad forestillede han sine Normænd, "at det

*) Jomsborgerne havde, som bekjendt, 995 gjort et Tæg med Norge.

"var Pligt at forsvare dem, som nu ventede
 "hans Hjælp: at det vilde være en Skam for
 "det norske Navn at overlade dem i Hedning-
 "ernes Bold: at de maatte stole paa Gud,
 "og at han heller vilde falde med Døden for en
 "god Sag, end forløbe Folk og Rige." Dette
 saaledes besluttet, og at Einar deri maatte have
 været enig, det er indlysende nok, brød Kon-
 gen op mod Bunder-Hæren. Men da han
 kom til Skodborgs-Næe paa Lysekøys Hede,
 og hans udsendte Spejdere berettede Fiendernes
 utallige Mængde, udbredte Misnøje og Frygt
 sig i hele Hæren, og Einar fornåm desuden
 af tvende Nænds hemmelige Samtale, at de
 Nøstes Lust til Strid var temmelig lunken.
 Da han ikke desto mindre saa Kongen bestemt,
 saa gav han ham det Raad at opstille Hæren
 mellem Skoven og Skodborg Næe, saaledes at
 den var tvungen til at stride eller omkomme.
 I denne Stellung tilbragte man, under Waar-
 hen, Natten mellem den 27de og 28de Sep-
 tember. Om Morgenen udspreder Einar, at
 St. Olaf om Natten havde vilst sig for Mag-
 nus og lovet ham Sejer, samt derhos sagt,
 at han skulde begynde Slaget, naar han hørte
 hans Trommet Lyde. Dette Raafund gjorde af
 den Virkning, man kunde vente. — Da Fol-
 ket nu i Dagingen hørte en Klokkes Lyd i
 Lufsten

Lusten, og Kong Magni Mand, der havde været i Midaros, syntes at kjende paa Lyden af flokken Blod, den Kong Olaf havde givet til Clemens Kirke sammesteds, saa bleve de saa opflammede, at Intet kunde modstaae dem, og der skedte et stort Nederlag blandt Venderne. Snorro siger, de bleve slagne som Fæe, og laae paa hinanden saa tætte som Tangdynger ved Strandbredden. Aldrig skal, i disse Lande, være blevene slagne saa mange som paa den Dag, siden Christendommen indførtes. Stedet, hvor denne Træfning stod, fik siden Navnet: Kropper-Hende, og det blev endog til et Dedsprog: Du bist noch nicht Kropper-Hende vorbey. Nu var ingen Fiende, uden Svend tilbage, og mod ham har Magnus allerede, inden Havets Udgang, vundet 3 afgjørende Slag, og jaget ham ud af Danmark. Aaret efter, 1044, sejlede han paany til Danmark, og overvandt Svend ved Helgenæs, hvorpaa han huserede ilde med de skafaldne Danske i Skaane, og paa Falster. Først seent om Høsten foer han tilbage til Norge.

S 28.

At Magnus vidste at tæmme sin Egerriighed og Lidenskaber, saae man af hans Udfærd mod den engelske Konge Edvard Confessor, 1044. Thi vel forlangte han, paa Grund

af

af den med Harde-Knud sluttede Forening, at Edvard skulde oplade ham Riget, som han, da det havde tilhørt bemeldte Harde-Knud, nu formeente at tilhøre sig med Rette; men da Edvard herpaa svarede: "at da Gud havde skjænket ham Kronen igjen, som Knud havde fortrængt ham fra, saa vilde han nu forsvare den til sidste Blodsdraabe," saa betænkte Magnus sig igjen, sigende: "jeg troer det at være rettest og bedst at lade Kongen beholde sit Rige i Fred, og at jeg holder mig selv til disse Riger, som Gud haver givet mig." Naar man lægger Mærke til, at Magnus da var omtrent 20 Aar, saa kan man vel, uden i mindste Maade at berøve ham den fortjente Højagtelse, eller træde Sandheden for nær, antage at hans 62aarige Minister eller Raadgiver ogsaa i denne kloge Beslutning har havt Andeel.

§ 29.

Strax efter at Magnus havde slaget Svend ved Helgenæs, og altsaa endnu førend han igjen drog tilbage til Norge, hændte det, medens han med sin Flaade laae udi Drefund, at hans Faders Halvbroder paa Modrenes Side, Harald Sigurdson, der siden fik Navnet Haardraade, kom tilbage fra Rusland. Da denne Første har saamegen Indflydelse paa det Følgende af Einars Historie, saa maatte et kort Tilbageblik paa hans
fores

føregaaende Hændelser ikke her synes overflødig. Søn af Sigurd Sny, Konge paa Ringerige, og Aste Gulbrandsdatter, Sr. Olafs Moder, havde han allerede tidlig aflagt Prover paa et uovervindeligt Mod, men derhos og paa et grumt, herkeshygt og hævnjerrigt Gemyt, som med Tiden mere og mere udviklede sig. Født i Aaret 1016, havde han, neppe 15 Aar gammel, bivaanet Slaget ved Stiklestad, hvor han haardt saaredes, og med Nød reddedes af en Ragnvald Brusason, der fik ham indlagt hos en Bonde. Da han nogenledes var kommen sig af sine Saar, begav han sig, paa ubekjendte Veje, over Jæmteland og Herjedahlen, til Sverrig, og rejste derfra til Garderige, hvor den før omtalte Kong Jarisleif satte ham til Anfører for Landværnsmændene, eller de Krigsfolk, som vare bestemte til at forsvare Grændserne. Denne Post forestod han med Berømmelse i nogle Aar, og sejlede vidt om i Østersøen, men fik derpaa Lyst at forsøge Lykken i fremmede Lande. Han drog altsaa over det sorte Hav til Constantinopel, som vore Forfædre i de Dage kaldte Myllagaard eller den store Stad. Der regjerede paa den Tid en Keiserinde Zoe, tilligemed Romanus Argyrus. Ved det constantinopolitanske Hof havde man da et eget Slags Krigsfolk, som de græske Skribenter kaldte Barangi, men vore gamle Skribenter Bæ-

ringjar *) eller Væringar, og som bestod af luet fremmede Folk, især nordiske. Blandt disse havde altsaa Harald ingen Banskkelighed ved at blive optaget, og bragte det ved sin Duelighed og Tap- perhed, hvori Ingen overgik ham, snart saavidt, at han blev antaget til deres Anfører. Han kri- gede nu udi flere Aar i Syrien, Sicilien og Africa, som af vore Forsfødre kaldtes Serkland, og hvor han skal have erobret 80 faste Steder og Borge. Det er begriabeligt, at han paa disse Tog, om end ikke altid ved de retmæssigste Midler, erhver- vede sig en fast utrolig Rigdom, hvilken han efter- haanden og i al Stilhed lod ved paalidelige Mænd transportere til Kong Jarisleif i Rusland, og hannem gives i Forvaring. Ved Aaret 1042 skal han være kommet tilbage til Constantinopel.

§ 30.

Det varede ikke længe førend han der fik Efterretning om at hans Brodersøn Magnus ikke allene havde gjenerobret sit Fædrenerige, men endog bragt Danmark's Krone paa sit Hoved. Ly- sten til at see Fædrelandet igjen, vaagnede da hos ham med fordoblet Kraft. Men da Keiser- inde Zoe, hvad enten fordi hun var bleven forels- ket i ham, eller fordi man bestyrote ham for at have

*) Formodentlig af Verse, saa det er mueligt, at de have udgjort en egen Sarde.

have begaaet Underflod med de Penge, som burde
 været indleverede i det kejserlige Skatkammer,
 ikke vilde lade ham rejse, ja endog lod ham sætte
 fast, saa maatte han ved List, hvori han var en
 stor Mester, hjælpe sig ud af Fængslet, og derpaa
 sigte til Rusland. Her giftede han sig med Ga-
 risleifs Datter Ellisf eller Elisabeth, og da han
 havde faaet alle sine Skatte udleverede, rejste han
 i Aaret 1044 til Sverrig, hvor han blev vel
 modtaget, og gjorde Bekjendtskab med Svend
 Estrithson, der da igien, som før foralt, havde
 maattet vige for Magnus. (§ 27.) Denne søgte
 strax at faae Harald paa sit Parti, og foreslog
 ham, at de med forenede Kræfter skulde angribe
 Magnus for at udføre deres Fordringer, den
 ene paa den danske, den anden paa den norske
 Krone. Dog indlob Harald sig denne Gang ikke
 med ham, da han havde maattet give sine Svi-
 gerforældre den Forsikkring, at han ikke skulde
 foretage noget fiendeligt mod Magnus. Han
 vilde derfor først forsøge det Gode.

§ 31.

For ikke siden at afbryde Historien, maa
 det endnu her tillades mig at gjøre den Bemærkning,
 at ligesom Haralds Feldtøge i fremmede Lande
 havde skaffet ham en Erfaring i Krigssager, som
 paa den Tid maaffee blot Einars turde kunne
 sammenlignes med, saaledes havde og, paa den

andert

anden Side, den lange Omgang med Fremmede, især Grækerne, uddannet hans af Naturen herse høje Character i den Grad, at han var, om jeg saa tør udtrykke mig, aldeles uskicket til at regjere over den Tids Normænd, der vare ligesaa stive og paaftaelige paa deres Ret, som de for øvrigt vare erlige og troe. Vant til, ved det constantinopolitanske Hof, at see Majestæten omgivet af en uigjennemtrængelig Glands, vant til at see et Folk af Slaver kaste sig næsegrus i Støvet, blot et Blik af Monarken dertil opfordrede dem, kunde den stolte Harald ligesaa lidt taale at see sig behandlet som Ligemand, før han blev Konge, som siden at blive modsagt som Konge. Derhos var Harald pengegjerrig, vilde paa egen Haand udfkrive Skatte, og tvinge Folket til at betale dem; han var ingen ordholdende Mand, hvorefter man i den Tid især bedømte Ens Værd; var hevngjerrig og uforsønlig i høj Grad, og endelig yderst forsængelig og lumsk. Det var altsaa let at forudsee, at han og Einar ikke længe vilde kunne forliges, og det vilke sig og strax.

§ 32.

Denne Harald Sigurdson indfandt sig da, medens Kong Magnus endnu laae med sin Flaade i Øresund, (§ 29) hos ham, og efterat han paa det venstabeligste var bleven modtaget, frembæree han sit Grinde, at oplades Halvdelen af Norges Rige

Rige, som, sagde han, hans Halvbroder Olaf havde lovet ham, dersom han havde vundet Landet igjen. Han var da 28 à 29 Aar gammel. I hvor uventet dette Forslag end maa være kommet Magnus, saa svarede han dog med sin sædvanlige Belevenhed, at da Sagen var saa vigtig, kunde han allene Intet svare dertil, men vilde foredrage den paa et Folkemøde. Da han nu desangaaende havde samlet sine Mand, og i Haralds Nærværelse spurgte dem om deres Tanker, svarede Einar strax, at naar Harald vilde have det Halve af Riget, var det og billigt, at han lod Magnus faa det Halve af sine Skatte, hvortil han, for medelst de jevnlige Krigstog, vel kunde trænge. Harald, som dette Forslag ikke anstod, svarede igjen, at han havde ikke saa mange Gange været sit Liv udenlands for at berige sin Brodersens Bertjente. Dette Sprog maatte naturligvis skurre sigt i gamle Einars Øren, der ikke vidste hvad Egennytte var, og som med saa megen Opoffrelse tjente Magnus, uden at man sees, han derved vandt hverken mere Magt eller Rigdom. Han følte sig altsaa fornærmet ved Haralds Svar, og sagde igjen til ham: "Dette maa Du vide, at saalænge jeg har Noget at sige, skal Du ikke faae nogen Deel af Riget, som Du heller ikke har nogen Ret til, da Du ikke har været med at rive det af de Danskes Hænder. Desuden ere

vi

"vi hidtil vaare til at tjene Eder allene, og
 "det ville vi fremdeles gjøre, saalænge Kong
 "Magnus lever." "Hvor forsynede ere ej
 "de Klogeste!" siger Einar, "Einar saae ej
 "hvor snart Magni Levetid var udrundet, og
 "at Harald skulde blive Konge, han kjendte
 "ej tilfulde denne Prinds's stolte, ubjælige,
 "skulte og heengjerrige Sind. For nærvæ-
 "rende Tid taug Harald, men disse Ord prens-
 "tede sig dybt ind i hans Hjerte, og voldte
 "siden Einars og hans Sons Død." Her-
 ved maa jeg kun erindre, at jeg troer Einar
 havde sagt det samme, om han end havde kjendt
 Harald bedre; thi at stille Fornærmelser i
 Kommen, og give efter, hvor han havde Det,
 det vide vi engang, var ikke hans Sag. Da
 nu de øvrige af Magni Mænd vare af Einars
 Mening, og Magnus vel, som naturligt, ikke
 havde nogen synderlig Lust paa denne Deling,
 saa maatte Harald reise tilbage, og tog et bittert
 Had mod Einar med sig.

§ 33.

Maalet Einar saaledes havde meget at
 sige hos Kongen, hvilket og var naturligt, hvad
 enten man betragter hans Post, eller hans store
 Fortjenester, saa have vi dog allerede seet Beviis
 paa, at Kongen ikke altid fulgte hans Raad
 (§ 26), og vi have ogsaa seet, at dette ikke gjorde
 Einar

Einars mindre tvrig i at opfylde sin Pligt. Et
 nyt Beviis paa Einars opfarende Hidsigthed,
 men derhos og paa hans Algtelse for Lovene, og
 endnu mere paa Kong Magni elskværdige Cha-
 racter og ædle Hjerter, finder man i hvad der, i
 Begyndelsen af Aaret 1045, efter Morlinskinnas
 tildrog sig. Magnus blev nemlig fortrudelig, da
 Einars Søn Eyndrid havde taget en Islander,
 ved Nava Thorstein, der var Kongens Hofmand,
 i Beskyttelse, naaget han havde forviist ham Lan-
 det fordi han havde, uden Forlov, sejlet i Kjøbs-
 mandskab til Dublin, og ej betalt Gjestkeren *) den
 befalede Lønde. Einars bad adskillige Gange
 for ham hos Kongen, men da det ikke hjalp, saa
 blev han vred, begyndte at opregne sine Fortjenes-
 ter, og sagde, det var underligt, Kongen heller
 vilde stride med hans Søn Eyndrid, end give
 Thorstein Fred, og at han derfor vilde fare ud af
 Landet; thi hverken vilde han stride mod ham,
 eller mere være ham til Tjeneste, og hermed stod
 han op og gik ud. Naaget dette nu ikke var noget
 Hofmandsprog, hvilket jeg overalt eengang for
 alle har erklæret, at man slet ikke maa søge hos
 Einars; ja naaget jeg erkjender, at det var en upas-
 selig Duffen paa egne Fortjenester, saa vil man
 dog tilstaae mig, at det endnu mindre var For-
 ræderens Sprog. Og at Magnus dybt folte

D

Mandens

*) var en Slags Skatmester eller Oppbørssefsbetjent.

Mandens Bærd, det viiste hans Forhold, da han ilede efter ham, faldt ham om Halsen og sagde: "Kom vel og fornøjet tilbage, Fosterfader! aldrig skal det skee, at vort Vennskab spildes. Gjør Mandens Fred, som I selv vil."* Det er vel en af de største Nyheder, Historien giver, saaledes at finde Mennesket i Regenten, og at see Kongent og Underfaat i saadant Forhold!

§ 34.

Harald havde imidlertid, strax efter Sams menkomsten i Drefund, begivet sig tilbage til Svend, med hvem han nu, da fælles Fordeel forenede dem, sluttede Vennskab og Forbund. For Magnus var dette saa meget farligere, som de begge vare besvogrede og beslægtede med de fornemste Svenske, som derfor af alle Kræfter understøttede dem. De faldt da ind i Danmark 1045, og fore grumt frem i Sjælland og Fyen. Harald lod endog Roskilde afbrænde. Paa dette Tog fortælles det, at Harald fik et Jarldømme af Svend, for deraf at underholde sine Krigsfolk, af hvilken Grund han blev Svends Mand, og svoer ham Troskabs-Eed. Den liden Modstand, som Harald saaledes fandt i Danmark, efterdi Magnus var fraværende, maa vel have indgivet ham den Idee, ogsaa at gjøre et Forsøg paa Norge. Han sejlede da derop, og rejste, efterat have efterlade

sine

*) Quis talia fando, temperet a lachrymis?

sine Skibe i Bigen, til Ringeriget, hvor hans Fader Sigurd Svr havde regieret, og hvor han af den Marsag troede at finde meest Tilløb; men dette slog ham dog Feil, da Magnus var meget elsket af Almuen. Da det nu og rygtebes, at Magnus med en stor Hær var paa Vejen til Danmark, saa skyndte baade Harald og Svend, som imidlertid vare komne efter ham, sig tilbage, holdende det, siger Suhn, ej for raadeligt at oppebie ham, da den Gæ kjendte ham af Erfarenhed, den Anden af Rygte.

§ 35.

Paa dette Tog ledsagede Einar atter Magnus med 13 Skibe. Kongen var imidlertid, med Hensyn paa Harald, kommen paa andre Tanker; ved at betænke den Overlegenhed, som dennes Forbund med Svend, og hans Forbindelser i Sverrig, men fremfor Alt, hans store Rigdom gav ham, saa og den store Erfarenhed, han havde udi Krigsfager, endelig og den Vanskelighed det vilde medføre at forsvare to saa adskildte Riger som Norge og Danmark, fandt Magnus det klogere at forlige sig med ham. Da nu hans troe Mænd ogsaa heri bestyrkede ham, saa blev det besluttet, at han skulde affende et letsejlende Skib til Harald, og tilbyde ham Halvdelen af Norge, mod at han igjen skulde med ham dele alt sit rørendes Gods. Ved denne Lejlighed nævnes ikke Einars Navn;

at han imidlertid har været en af dem, Magnus spurgte til Raads, kan vel ikke paatvovles, og hvad enten han da har opoffret sin personlige Uvilje for Landets og Kongens Bedste, eller han, overstemt af de andre, har underkastet sig Magni Billie, saa finder jeg ikke deri kan være noget paa ham at udsætte. Det er imidlertid rimeligt, at Einar har været blandt dem, som raadede Magnus til dette Skridt; thi havde han sat sig derimod, saa vilde den sandrue Snorro vist ikke have dulgt denne Omstændighed.

§ 36.

Sagen dreves nu fra begge Sider med den største Hemmelighed, at ingen Mistanke skulde rejse sig, men da Harald, som og foretrak en mindelig Afgjørelse, havde antaget Magni Tilbud, saa søgte han og fandt snart en Lejlighed til at bryde med Svend, ihvorvel dette ikke gik af uden at de paa begge Sider maatte døje adskillige Sandheder, Harald for sit Forhold mod Svend, denne for sit mod Magnus. Harald drog da Nord paa, indtil han traf Kong Magnus, og som det laae ham meget paa Hjertet at faae afgjort Sagen angaaende Rigets Deling, saa overtalte han formodentlig Magnus til at opgive sine Hensigter paa Danmark for det Aar. De fulgtes da tilbage til Norge, landede ved Asker, og langt fra det Sted, hvor Opslo siden blev bygget, og begave sig

sig derpaa til Oplandene ved Søen Mjøse, hvor
 de holdt Thing i Doerværelse af Biskop Grimkjeld,
 Einar Thambeskjelver og mange andre
 store Herrer, samt Almue. Magnus gav da
 Harald Halvparten af Norge med Skat og
 Skyld og alt hvad dertil ligger, dog med For-
 ord, at han, hvor de vare sammen, skulde være
 den første udi Hilsen, Tjeneste og Sæde, og
 at Harald skulde styrke og fremme hans Rige,
 og det ej blot i Henseende til Norge, men
 og til Danmark, som Magnus allene forbeholdt
 sig. Harald deelte igjen sin Skat med Mag-
 nus, og gaves derpaa af Thorer af Steig Kon-
 genavn. Det sees ellers let, at denne Fores-
 ning var saa nøje bestemt, for at forekomme
 Trette og deraf flydende indvortes Urolighed,
 og efter de fornemste Mænds Foranstaltning,
 som ej troede Harald for vel, hvorfor de og,
 efter Theodori Monachi Beretning, havde fast
 besluttet ikke at ville leve under tvende Kæ-
 genter, med mindre der blev Fred imellem dem,
 og derfor gjort en vis Aftale mellem hinanden
 indbyrdes, at rydde den af Weien, som ikke
 vilde holde Freden. Alt dette passerede sidst i
 Aaret 1045, eller først i 1046.

§ 37.

Aagtet Alting saaledes skulde synes paa
 Bedste Raade afgjort, saa varede det dog ikke
 længe

længe førend man mærkede, at der ikke herskede nogen synderlig Forstaaelse mellem Kongerne. Magnus var overalt elsket for sin Mildhed, hvorimod Harald, hvem formodentlig den sydelige Deel af Landet ved Delingen var tilfalden, (thi det kan ikke paatvivles, at Magnus havde forbeholdt sig Throndelagen, hvor hans bedste Venner vare) udfyred store Slatter og inddrev dem strængeligen. Der fattedes da, som sædvanlig er, heller ikke paa tjenstfærdige Mænd og Dretubere, som pustede til Ilden. De fleste holdte sig til Magnus, og Mange, hvoriblandt Einar, erkjendte kun ham for sin rette Konge. Det hændte sig og paa et Thingsted, at da En, ved Navn Tøke, sagde at Magnus var den virkelige Konge, siden han var valgt af hele Almuen paa Øhre-Thing, saa bifaldt Einar hans Ord. Harald, opbragt herover, sagde da til ham: "Din høje Hjelms, Einar! bliver vel engang nedtrykket, thi jeg har nylig erfaret, at "Dit Had til mig snarere ulmer i Dit Hierte end "udrøddes, og nu giver Du nye Prøver derpaa."

§ 38.

Medens denne Deling stod paa, og under de paafølgende Tvistigheder havde nu Svend haft god Tid til at sætte sig fast i Danmark. Men om Vaaren 1046 bøde Magnus og Harald begge Beding ud, og sejsede derhen, for atter at fordrive ham.

ham. Paa Veien havde det nær kommet til aabens
 vare Fjendtligheder mellem Kongerne, da Harald
 en Aften havde optaget den øverste Plads i
 en Havn, dog lod han lægge fra igjen, da
 han mærkede Magnus blev vred. Svend havde
 denne Gang ikke bedre Lykke end tilførn. De
 Danske selv vare ham imod, hvorimod Mag-
 nus, for sin Tapperhed og Ketsfærdighed, var
 af dem baade elsket og beundret. Han maatte
 da søge at styrke sig ved Forbund med Kon-
 gen af Sverrig, saa og med Vender og Dots-
 triter. Sr. Laurentii Aften, som er den gode
 August, kom det til et afgjørende Slag, men
 om dette stod i Jylland, eller ved Skanör,
 det kan man nu, formedelst Skribenternes Ufs-
 terrettelighed, ikke bestemme, i det vore egne
 Skribenter end ikke tale om dette Slag, men
 al Underretning derom maa hentes af de Engelske.
 Hvorom Alting er, saa blev Svend slagen,
 og da Magnus ivrigt forfulgte ham, styrkede
 han med Hesten, og fik derved saa svært et
 Stød, at han siden ikke kom sig mere, men
 frantede stedse, og blev svagere og svagere.
 Svend reddede sig til Skane. Udi det fore-
 omtalte Slag synes det og som Harald meget
 har udmærket sig, og ved sin Tapperhed bidraget
 til Sejeren.

Svend var nu brøgt saa vidt, at han
 mistvilede om, ved egen eller svensk og vendisk
 Magt at kunne erobre Danmark. Det Eneste,
 der var for ham tilbage, var at søge Hjælp
 i England. Han greb ogsaa til dette Middel,
 og bad Kong Edvard om 50 bemandede Skibe
 men endsskønde Godwin Jarl understøttede hans
 Begjæring af al Magt, saa var dog Frygten
 for Kong Magnus saa stor, at de Engelske
 ej turde indlade sig med ham. Mueligens kan
 det og have været for at affkrælle dem fra
 et saadant Forsøg, at Magnus eller Harald
 sendte 25 Skibe til England, hvilke fore frem
 langs Kysterne, som de plyndrede, og vendte
 tilbage med et utroeligt Bytte. Saa kan og
 denne Uvisshed om hvad Partie de Engelske
 vilde tage, have foranlediget, at Magnus og
 Harald bleve i Danmark hele Vinteren og
 Sommeren 1047. Venstebudet imellem dem
 synes imidlertid at være bleven mere og mere
 koldt, og da Magnus frygtede, at Harald efter
 hans Død skulde mishandle hans Moder Alfild
 og hans Broder Thorer, saa lader det endog
 paa det Sidste, som han gjorde sig Umage
 for at vinde Svend, hvort disse vist ikke have
 undladt at styrke ham. Endelig maa det og,
 for at forstaae det Efterfølgende, bemærkes, at

de Morſke, der nu i ſaa mange Aar havde fulgt Magnus paa hans danſke Tog, uden at det var kommen til nogen ret Afhjorelſe, vel kunde være kjede af denne, for begge Riger, ſdelæggende Fejde, og onſke at ſee Ende derpaa.

§ 40.

Seent paa Høſten 1047, medens Kong Magnus var i Sudathorp*) i Jylland, blev han endelig ſaa ſyg, at han ſelte det vilde blive hans Død. Han lod da alle ſine Mænd kalde til ſig, og med dem ogſaa Kong Harald, til hvilken han anbefalede alle ſine Venner. Harald lovede ham og at være dem bevaagen, "endſkjøndt" tillagde han, "mange af dem have "viift ſig kun lidet bevaagne mod mig." Einar, ſom og var nærværende, og formodentlig tog dette Svar til ſig, henvendte ſig da til Magnus med de Ord: "Beed ej Harald mere herom, "thi om han end lover godt nu, ſaa forandrer han "vel derfor ei den Beſlutning, han allerede heri "hos ſig ſelv har taget, men afgjør hvad der er "vigtigere!" Magnus tiltalede nu Harald ſaaledes: "Frønde! jeg raader dig at lade Danmark "fare, og at ſøge hen til Norge, Dit Fædrenes "rige, og onſker jeg, at Dumaaregjere lykkelig. "I Forbundet mellem mig og Haraldſtud ſtaaer, at

"intet

*) Formodentlig ved Harevig ved Hafftorben, i Viborg Stift.

"intet af Rigerne skulde efter vor Død komme til
vore Arvinger, hvad enten Danmark tilfaldt mig,
eller Norge ham. Lad Svend derfor beholde
Danmark, og gid han faae Lykke dermed, thi
"det Rige giver jeg ham nu med min Ret dertil."
Han befalede derpaa sin Broder Thorer og en an-
den Mand, at de, saasnart han var død, skulde
forføje dem til Svend, og berette ham, at han,
ved sin sidste Villie, overlod ham Danmark.
Strax efter døde Magnus, Natten mellem den
24de og 25de October. Han var da omtrent 24
Aar gammel, og havde deraf regjeret 12.

§ 41.

Paa Harald havde nu, som man let kan
futte, Magni Tale og Besslutning ikke gjort stort
Indtryk, thi strax efter hans Død forsamlede han
Hæren, og forlangte at den skulde følge ham til
Biborg Thing, hvor han agtede at lade sig ud-
raabe til Konge over hele Danmark. Men Einar
tog Ordet, sigende: "at han holdt det for større
Pligt at føre Kong Magni, sin Fostersøns Lig til
Graven, end at stride udenlands, og hige efter en
anden Konges Rige," hvorhos han saaledes sluts-
tede: "at han heller vilde følge Kong Magnus død,
end nogen anden Konge levende." Han lod der-
efter Magni Lig føre ombord paa det Kongelige
Skib, hvor det blev sat under Væstingen paa en
Baare, saa alle kunde see det. Da nu Einar
Rog

Høg Skibet løst, og alle Thrønder og de fleste
 Normænd fulgte ham, saa maatte Harald syge
 sit Forsæt, og fare til Norge; thi Einar, siger
 "Suhm, "havde saadan Myndighed og Anseelse,
 "at Mængden ansaae det for sin Pligt at følge hans
 "Ejempel, i at ledsage deres elskte Konges Lig.
 Den samme Forfatter gjør paa dette Sted den
 Anmærkning, at "hvorel Folket havde den Tid
 "Frihed, ej at blive over en bestemt Tid ude i
 "Leding, og ingen, uden Kongernes egne Hoffolk,
 "være forbundne til at blive saalangeude som Kon-
 "gerne vilde, saa kunde denne Einars Opsørsel
 "dog ej andet end fortryde en Konge, saa højmo-
 "dig som Harald, og intet Under derfor, at
 "Einar maatte siden bøde med sit Liv. Imid-
 "lertid kan man sige til Einars Undskyldning,
 "at han ej har anseet Harald for fuld Konge over
 "aanske Norge, siden han ej endda var hyllet i
 "Magni Sted." Disse ere Suhms Ord. Her-
 til kan man vel endnu føje, at da Einar sikkert
 havde været en af de 12 Mænd, der besvore den
 mellem Magnus og Hardeknud sluttede Fred, da
 han vel og maa have medvirket til Magni Beslut-
 ning at overdrage Svend Danmark, for at gjøre
 Ende paa den evige Fejde, * saa var det vel ikke at
 undre

*) Hvitfeldt siger, Tome 1, Pag. 79: at Magnus
 sendte Bud til Svend Estrichson, og lod hannem
 Danmarks Rige op efter sig, og sagde, at Harald

undre over, om han, Landets første Mand og Magni troe Tjener, nu 65 Aar gammel, ikke vilde overtræde dennes Bud og handle mod sit Lands Fordeel, for at understøtte Harald, hvis Mand han ikke var, i en uretfærdig Krig. Saaledes ere vi da, med Hr. Rynnings Tilladelse, over denne Ankepost.

§ 42.

Ein ar med hele Thrønder: Hæren drog Nord til Nidaros med Kong Magni lig, der blev jordet i St. Clemens Kirken, ved Siden af hans Faders. Begge fløttedes siden til Christ: eller St. Olaf: Kirken. Alle Stænder ginge siget i Møde, siger Su hm, og holdt ved deres Sul og Taarer den Afdøde den bedste og sandeste Rigtale. Da Magni Død rygtedes over Landet, høretes en almindelig Sorg og Beeklage, og aldrig skal nogen norsk Konge være bleven saa begrædt. Han var af middelmaadig Væxt, lys af Ansigt, veltalende, myndig og bydende, men derhos gavmild og forsonlig, samt overmaade vennesalig. (S 23.)

§ 43.

Vi have seet hvad Ein ar var Norge, hvad han var Kong Magnus selv, saalænge denne regjerede. Valgt til Konge, neppe tolvvaarig, kunde han

haardraade skulde lade sig nøje med Norge, thi saa levede de saa begge Sider bedst fredelige.

Han ikke undvære Raadgivere, Medhjælpere (§ 22), men han har Einar, og Norge er æret, frygtet ude, lykkeligt, blomstrende hjemme; Magnus er elsket som ingen anden Konge. Skulde jeg skrive en Lovtale over Einar, hvad andet behøvede jeg at sige, men jeg skriver blot hans Historie.

§ 43.

Harald var imidlertid draget til Bigen, og foer siden om fra det ene Fylke til det andet, og lod sig udraabe til Konge. Af det Foregaaende vil allerede Enhver have seet, at Venkskab, Forsvørlighed, mellem ham og Einar ikke kunde finde Sted. Neppe findes mere stridende Characterer. Men Oldingen maatte, endog af hans Fiende, have Ret til at fordre den Belsønning for sin troe Tjeneste mod Landet, at han kunde leve sine øvrige Dage usorfulgt. Dusskede jeg altsaa at drage et Slør over det øvrige af Einars Historie, saa skedte det ikke for hans, men for Haralds Skyld, thi paa hans Minde er og bliver Resten af denne Skildring en Skamplet.

§ 43.

Efter at Einar var hjemkommen fra det danske Tog, og havde ladet Kong Magnus, som forommeldt, begrave, holdt han til paa sin Gaard i Ørkedahl, og blandede sig ej mere i Statens Anliggender. Ikke satte han sig op imod Kong Harald i hvad denne, efter sin Kongelige Ret og Landsloven

Landsloven foretog sig, dertil finde vi i Historien intet Tegn; men Uret taalte han ikke, sit Værd jalte han, og det maatte han, thi ellers havde han ikke været Einar. Mægtig, rig, almindelig yndet af Bønderne, som vel vidste hvad Mand de havde i ham, var han, især i ydre Thronde-lagen, hvor han boede, disses fornemste Anfører, og talte deres Sag paa Thinget, om end Kongens Mand havde Sag mod dem. Loven kjendte han tilgavns, og fattedes ikke Dristighed til at fremføre sin Mening paa Thinget, om end Kongen selv var tilstede. "Bønderne," sagde han, "vilde ikke lide Lov (Uret) eller at Landsloven blev overtraadt." Dette fortrød saare Kong Harald, som var storsindet, og hvis Mod vorede, alt efter som hans Magt stadfæstedes i Landet. Det kom saavidt, at han ikke taalte nogen Modsigelse, hvorom Thiodolff Skjald saa siger:

"Hver Hiltens Undersaat

"Sin Herre troe, der skulde

"Staae og sidde, hvor denne

"Dyre Stridsmand vilde.

"For Korfugles Fodder alt

"Folket bukker; det nytter ei

"Andet, end siige Ja til hvis

"Kongen demnem vil byde."

§ 44.

Da nu Harald saae, at der med denne gamle

gamle, fivte Gubbe intet var at udrette, og at han ikke vilde bøje sig for ham, saa besluttedes at læsse det længe skjulte Had i hans Blod. List skal da først bruges, og Sag bringes paa Einar, for at Bold kunde faae Udseende af Ket. Paa ægte østerlandsk Viis udsender han nogle danske Fanger, dem han forshner med Penge og falske Breve som fra Kong Svend, for at friste Einar. Det var godt nok anlagt, Harald dømte fra sig selv, og regnede paa Virkningen af gammelt Had, men han kjendte ikke Einar. "Vel veed jeg," var dennes Svar, "at Harald ikke er mig god; Svend har derimod ofte viist mig Ære, saa jeg bær ønske mig hans Venskab; men, siger han, "at vover han at angribe Haralds Rige, da skal jeg møde ham med alle de Folk, jeg kan samle, og forsvare min Konge. Udsaldet blive som det vil, Forræder skal jeg ikke blive."

§ 45.

Nej! Forræder var Einar ikke, Oprører var han ikke, men myndig var han, og stod fast paa sin og Folkets Ket. Med Harald kunde han ikke enes, thi Harald vilde ikke regjere efter Landsloven, men efter sit eget Hoved, og det taalte Einar ikke. Hvad Under da, om han ved alle Pjelligheder priste Kong Magni gode Regjering? Hvad Under at han, da han kjendte Haralds fiendtlige Sind, som denne saa lidt skjulte, at han endog

endog offentlig udlod sig med, at hans Dødsfulde
 Løse Einar's Hoved, ikke lod sig see for hans
 uden med tilstrækkeligt Følge? tilsidst ikke kom til
 Thinge uden ledsaget af 5 til 900 Mand? Hans
 Død var forlængst besluttet. Haae Sag paa ham,
 kunde Harald ikke, thi han var sit Fædreland
 trøst, og rettede sig efter Lovens; angribe ham
 aabenlyst, turde han ikke, thi han var ham for
 nægtig, for elsket; han havde altsaa kun eet
 Middel tilbage, og det brugte han. Under Paa-
 skud at ville forlige sig med ham, indbyder Harald
 ham til sin Kongelige Gaard i Nidaros, og ved
 Ankomsten der bliver Einar, tilligemed hans
 Søn Eyndrid, som vilde forsvare ham, paa
 Stimandsøis overfaldet og myrdet af Kongens
 Mand, 1052. Saaledes faldt Helten Einar,
 denne nypperlige Hovding, som Euhm kalder
 ham, en af Nordens største og berømteste Mand,
 70 Aar gammel. Ved Siden af Magnus Olafs-
 son bisattes hans Lig i St. Olafs Kirke, af hans
 igjenlevende Enke Bergliot.

§ 46.

Det er sandt Snorro fortæller, at
 Einar med Magt havde befriet en Tyn, som
 Harald havde ladet sætte fast, og at dette gav den
 sidste Anledning til hans Død. Hvormeget denne
 Tyn

Tyv havde stjaalet, eller om han var overbevist, derom melder vel Snorro intet, men det hindrer ikke Hr. Rynning fra ligesaa rask at dømme ham som Odelsretten, ja han dømmer ham endog til Galgen, skjøndt det er mig ubekjendt, at man den Tid brugte at hænges Folk for Tyverie. *) Heller ikke har Hr. Rynning oplyst os om Tyven var Træl eller Frelsmænd; var han det Første, og var han især Einar's Træl, som Fortællingen hos Snorro synes at pege hen til, saa vil Hr. Rynning i Hakon Adelssteens Tyvebalk, Cap. 10, kunne finde, at Einar maaskee kunde være heel berettiget til at reclamere ham. Saalænge vi derfor, af Mangel paa fornøden Oplysning, kjende saa lidet til denne Sag, saa vilde jeg raade Hr. Rynning, at han fulgte Suhms, Gebhardis, Lagerbrings, Suedorffs og flere Mænds Exempel, hvis Authoritet jeg formoder han erkjender, og lod den uberørt.

E

paa

- *) Efter Hakon Adelssteens Gulethingelov Tyvebalken, Cap. 1, straffedes Tyverte forskjelligt. Der distingveredes, foruden mere, mellem Quantiteten af det Stjaalne, og mellem Frelsmænd og Træl. Etjæl Tyven i Alen, skulde Hovedet slaas fra ham, Cap. 1. Salge tales her ikke om, sølgelig maa vel Torfæi; ad furcam condemnatus: være en Talemaade, som Hr. Rynning har fulgt alt for stricts, dersom han ellers har læst den.

paa Grund af den Kundskab, man nu har om Haralds og Einars Character, her voere en Hypothese, saa synes det rimeligere, at Harald har ladet en af Einars Folk anholde, for at tirre Bjørnen paa sig og faae ham til at forløbe sig, end at Einar, som holdt saa strengt over Lovene, skulde have overtraadt dem.

§ 47.

At overalt Intet var Harald mere angelsøgent, end at fortrædige og fornærme Einar, viser ogsaa, hvis den er sand, den Tildragelse, som Torfaeus anfører efter Morkinskinna og Hroekinskinna, at Kongen, Freyr efter at han ved sine Udsendinge havde prøvet Einar, lod ham bede til Gæst hos sig, for at stifte Forlig med ham, og sætte ved Siden af sig. Da nu Kongen og Einar, efter Maaltidet, sad og drak sammen, begyndte den første at fortælle om sine udenlandske Tog, og da han, som sædvanligen hans Skik var ved sig Vejrlighed, udbredte sig temmelig vidtstgig over samme, faldt Einar i Søvn, uvist om af Alderdoms Svaghed, Drik eller Sjedsommelighed. Herover blev Harald opbragt, og bad en af sine Vaarørende, Griotgaard, at han skulde putte den sovende Einar en Halmviss i Haanden, og derpaa pludselig vække ham op. Dette Spøg, som gik ud paa at haane ham, og som vel, fra hvad Side man betragter det, var høist uærdigt

og

og upassende, faldt ikke i gamle Einar's Smag, som ogsaa tog det saa ilde op, at han, Dagen efter, slog Griotgaard ihjel. Dette skal have tildraget sig paa samme Tid som Historien med Thyen. Det synes med temmelig Næmnelighed, at det Hele har været anlagt paa at ophidse Einar, hvilket da ogsaa lykkedes, men efter Lovene kunde man dog ikke komme ham nærmere, end at han betalte den befalede Bod, og her til var han, efter Torfæus, villig.

§ 48.

Hvad vi vide med Bished er, som før fortalt (§ 45), at Einar faldt, fordi han var Despoten Harald i Bejen. Ved Rngtet om hans Død kom hele Throndelagen i Oprør, Harald maatte flygte fra Throndhjem, og det blev utrngt for ham paa flere Steder i Landet. Den stolte Harald maatte ydmyge sig for Find Arneson og Halon Svvarson, Einar's Frænder, og da han endelig, ved deres Mellemkomst, havde faaet Urolighederne stillede, svog han dem sit Ord, og tvang dem omsider til at rømme Landet.

Saaledes er jeg da færdig med mit Indlæg for Einar Thambeskjelver. Jeg har ikke sagt et Ord om ham, uden hvad jeg kan bevise

bevise af Historien, men jeg tør haabe, at det, der er sagt, er tilstrækkeligt til at befrie hans Minde fra de Pletter, Hr. Rynning har forsøgt at sætte derpaa. Og nu kun to Ord til Slutning. Jeg synes jeg seer Hr. Rynnings Smil over mit Forsvar for Einar, "Han roser, han opløfter," vil han maaskee sige, "denne Mand, som hans Jver for Odelsretten burde fordømme i Afgjendten. Einar var riig, mægtig, han ejede mange Gaarde, ja han havde endog Forlehninger." Til alle dette svarer jeg blot, at fordi jeg ophejer Odelsret og fordømmer Lehnsvæsen, derfor nægter jeg ikke, at der endog blandt Lehnbesiddere, som ellers Einar ikke var, kan være store Mænd; thi hvis jeg fra Lehnsvæsenets Skadelighed vilde drage den Slutning, at alle Lehnbesiddere vare store Borgere, saa vilde jeg omtrent slutte ligesaa slet som Hr. Rynning om Odelsretten. Jeg kan altsaa meget vel kalde Einar en stor Mand, uden derfor at erklende det rigtigt, at han ejede mange Gaarde, og jeg vilde blot ønske, at alle de, der ejesaa meget Jordegods som Einar, vilde anvende Indtægterne deraf til at gavne Staten saameget som han.

Bergen den 11te Januar 1815.

